

ANAYASA MAHKEMESİ KARARI

Esas Sayısı : 2020/70

Karar Sayısı : 2023/106

Karar Tarihi : 1/6/2023

R.G. Tarih - Sayı : 3/10/2023 - 32328

İTİRAZ YOLUNA BAŞVURAN: Büyükçekmece 1. Asliye Hukuk Mahkemesi

İTİRAZIN KONUSU: 12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na 22/7/2020 tarihli ve 7251 sayılı Kanun'un 27. maddesiyle eklenen 305/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin Anayasa'nın 2. ve 141. maddelerine aykırılığı ileri sürülerek iptaline karar verilmesi talebidir.

OLAY: İhtiyati hacze yönelik itirazın reddi kararına karşı yapılan hükmün tamamlanması talebinde itiraz konusu kuralın Anayasa'ya aykırı olduğu kanısına varan Mahkeme, iptali için başvurmuştur.

I. İPTALİ İSTENEN KANUN HÜKMÜ

Kanun'un itiraz konusu kuralın da yer aldığı 305/A maddesi şöyledir:

"Hükmün tamamlanması

MADDE 305/A- (Ek:22/7/2020-7251/27 md.)

(1) Taraflardan her biri, nihaî kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde, yargılamada ileri sürülmesine veya kendiliğinden hükme geçirilmesi gerekli olmasına rağmen hakkında tamamen veya kısmen karar verilmeyen hususlarda, ek karar verilmesini isteyebilir. Bu karara karşı kanun yoluna başvurulabilir."

II. İLK İNCELEME

1. Anayasa Mahkemesi İçtüzüğü hükümleri uyarınca Zühtü ARSLAN, Hasan Tahsin GÖKCAN, Kadir ÖZKAYA, Serdar ÖZGÜLDÜR, Burhan ÜSTÜN, Engin YILDIRIM, Hicabi DURSUN, Celal Mümtaz AKINCI, Muammer TOPAL, M. Emin KUZ, Rıdvan GÜLEÇ, Recai AKYEL, Yusuf Şevki HAKYEMEZ, Yıldız SEFERİNOĞLU, Selahaddin MENTEŞ ve Basri BAĞCI'nın katılımlarıyla 19/9/2020 tarihinde yapılan ilk inceleme toplantısında dosyada eksiklik bulunmadığından işin esasının incelenmesine OYBİRLİĞİYLE karar verilmiştir.

III. ESASIN İNCELENMESİ

2. Başvuru kararı ve ekleri, Raportör Yakup MACİT tarafından hazırlanan işin esasına ilişkin rapor, itiraz konusu kanun hükmü, dayanılan Anayasa kuralları ve bunların gerekçeleri ile diğer yasama belgeleri okunup incelendikten sonra gereği görüşülüp düşünüldü:

A. Anlam ve Kapsam

3. Hükmün tamamlanması kurumu, genel yargılama usulünün uygulandığı hukuk yargılamasında ilk kez 6100 sayılı Kanun'a 7251 sayılı Kanun'la 305/A maddesinin eklenmesi suretiyle ihdas edilmiştir. 6100 sayılı Kanun'un 305/A maddesinde hükmün tamamlanmasının

Esas Sayısı : 2020/70

Karar Sayısı : 2023/106

uygulanma şartları, 306. maddesinde ise tamamlama talebi ve usulüne ilişkin hükümler düzenlenmiştir.

4. Hükümün tamamlanması, yargılamada ileri sürülmesine veya kendiliğinden hükme geçirilmesi gerekli olmasına rağmen nihai kararda, hakkında tamamen veya kısmen karar verilmeyen hususlarda söz konusu eksikliği gidermek üzere mahkemenin ek karar vermesine imkân tanıyan bir yoldur. Hükümün tamamlanması ile nihai kararın düzeltilmesi veya değiştirilmesi ya da yargılamada ileri sürülmeyen yeni taleplerin karara bağlanması mümkün değildir.

5. Hükümün tamamlanması yoluna ancak mahkemece hakkında sehven karar verilmeyen hususlar nedeniyle oluşan hüküm boşluklarının ortadan kaldırılması için başvurulabilir. Mahkemenin bilinçli olarak karar vermediği hâllerde hükümün tamamlanması yoluna başvurulamayacağı gibi bu yolla karardaki hukuki hataların düzeltilmesi söz konusu olamaz. Öğretide de kabul edildiği üzere bölge adliye mahkemesi ve Yargıtay kararlarına karşı da hükümün tamamlanması talebinde bulunulabilir.

6. İtiraz konusu kurala göre taraflardan her biri, nihai kararın tebliğinden itibaren bir ay içinde, yargılamada ileri sürülmesine veya kendiliğinden hükme geçirilmesi gerekli olmasına rağmen hakkında tamamen veya kısmen karar verilmeyen hususlarda ek karar verilmesini isteyebilir.

7. Söz konusu Kanun'un 306. maddenin (1) numaralı fıkrasında ise tamamlama talebinin tarafların sayısı kadar nüsha eklenmek suretiyle hükmü veren mahkemeden dilekçe ile istenebileceği, cevap süresi mahkemece belirlenmek üzere dilekçenin bir nüshasının karşı tarafa tebliğ edileceği, buna yönelik cevabın da tamamlama talebinde bulunan tarafa tebliğ edileceği belirtilmiştir.

8. Anılan maddenin (2) ve (3) numaralı fıkralarında mahkemenin tamamlama dilekçesine cevap verilmemiş olsa bile dosya üzerinde inceleme yaparak karar vereceği ancak gerekli görmesi durumunda iki tarafı sözlü açıklamalarını yapabilmeleri için davet edebileceği belirtilmiştir. Söz konusu fıkralar kapsamında mahkemece tamamlama talebinin yerinde görülmesi hâlinde Kanun'un 304. maddesi uyarınca bu konudaki ek kararın, mahkemede bulunan nüshalar ile verilmiş olan suretlerin altına veya bunlara eklenecek ayrı bir kâğıda yazılarak imzalanıp mühürlenmesi gerekmektedir.

9. Hükümün tamamlanması üzerine verilen ek karar, ilk karar gibi bağımsız bir nihai karardır. Kararda bulunması gerekli olan unsurlar, kanun yolları, kararın icrası gibi mahkeme hükmü için Kanun'da öngörülen düzenlemeler ek karar için de uygulanır. Ancak birbirinden bağımsız talepler olsa da ilk kararda eksik bırakılan hususla ilgili yargılama kapsamındaki değerlendirme ve gerekçelerin ek kararda dikkate alınması gerekir. Hükümün tamamlamasına ilişkin ek karara karşı ilk karardan bağımsız olarak kanun yoluna başvurulabilmesi mümkündür.

B. İtirazın Gerekçesi

10. Başvuru kararında özetle;

-Hukuk devleti ilkesinin kanuni düzenlemelerde hukuka ve devlete olan güveni zedeleyici unsurlara yer verilmemesini gerekli kıldığı, bu yönüyle takdir yetkisini zorlayan keyfiliğe yol açan, kişilerin haklı beklentilerini ortadan kaldıran düzenlemelerin hukuk devletinde ihdas edilemeyeceği, mahkeme kararının kesinleşmesiyle birlikte talebin dayanağı olan maddi vakıa ve gerekçenin de kesinleşeceği, hüküm kurulmayan vakıa ve taleplerin ise hukuki varlık kazanmayacağı, dolayısıyla

tarafarca ileri sürülmesine rağmen unutulmuş veya sehven hüküm kurulmayan hususların tavzih veya başka bir kurum ile canlandırılmasının mümkün olmayacağı,

- Kesinleşmiş bir hükme müdahale edilerek sehven unutulmuş talep hakkında sonradan karar verilmesinin ilamın bütünlüğü ilkesine aykırılık oluşturacağı, harç ve yargılama gideri, kesin hükmün sınırları ve takip hukuku açısından da bu durumun bir çok karışıklığa neden olacağı, tahkikatın aynı yargılamada yapılmasına karşın hükmün tamamlanması kurumu ile ek karar altında farklı hüküm kurulmasının alacak ve borçlar yönünden çelişkili sonuçlar ortaya çıkaracağı, ayrıca ek karara karşı bağımsız bir kanun yolu öngörülmesinin de uygulamada sorunlara neden olacağı, hükmün tamamlanmasının yargılamadaki vakıa ve delillerin parçalara ayrılarak değerlendirilmesine imkân tanıdığı, özellikle 6100 sayılı Kanun'un 367. maddesinde düzenlenen kesinleşmeden icraya konulamayan kişiler hukuku, aile hukuku, taşınmaz mal ile ilgili aynı hakka yönelik kararların takip ve infaz aşamasında tereddütlerin ortaya çıkacağı, bu doğrultuda objektif dava yığılması şeklinde bağımsız talepler ile boşanma davasındaki feri talepler için verilen ek kararların bağımsız düşünülüp düşünülmeyeceği, bunların icrası gibi hususlarda farklı sorunların oluşacağı, bu durumun hukuki güvenliği zedeleyeceği, uygulamada ilamın bütünlüğü ilkesi gereğince taleplerin parçaya bölünerek icraya verilmesinin hakkın kötüye kullanılması sonucunu doğurduğuna ilişkin kararların verildiği,

- Hükmün tamamlanmasıyla yargılamadan el çekmiş mahkemenin tarafların yokluğunda ek kararla ilk hükmü değiştirerek taraflara yeniden hak ve borç getirmesinin hukuki istikrarı bozacağı, ayrıca bu durumun asıl karara ilişkin gerekçeli kararda tarafların hak ve borçlarının açık ve şüphe uyandırmayacak şekilde gösterilmesini gerekli kılan anılan Kanun'un 297. maddesiyle de çelişkili sonuçlar ortaya çıkaracağı,

- Kesin hüküm ilkesine göre asıl karar ve ek kararın bir bütün olarak değerlendirilmesi gerektiği, hükmün tamamlanmasıyla vakıa ve delillerin bölünmesinin gerekçesiz kararların ortaya çıkmasına neden olacağı, bu durumun da mahkeme kararlarının gerekçeli olması gerektiğine ilişkin anayasal ilkeye aykırılık oluşturacağı,

belirtilerek kuralın Anayasa'nın 2. ve 141. maddelerine aykırı olduğu ileri sürülmüştür.

C. Anayasa'ya Aykırılık Sorunu

11. 30/3/2011 tarihli ve 6216 sayılı Anayasa Mahkemesinin Kuruluşu ve Yargılama Usulleri Hakkında Kanun'un 43. maddesi uyarınca kural, ilgisi nedeniyle Anayasa'nın 36. ve 40. maddeleri yönünden incelenmiştir.

12. İtiraz konusu kuralla yargılamada ileri sürülmesine veya kendiliğinden hükme geçirilmesi gerekli olmasına rağmen hakkında tamamen veya kısmen karar verilmeyen hususlarla ilgili ek karar verilerek mahkemenin nihai kararındaki eksikliğin giderilmesine imkân tanındığı anlaşılmaktadır.

13. Bu bağlamda adil yargılanma hakkı kapsamında karar hakkına yönelik ihlallerin giderim araçlarından birisi olan hükmün tamamlanması kurumunu düzenleyen kuralın Anayasa'nın 36. maddesiyle bağlantılı olarak Anayasa'nın 40. maddesinde düzenlenen etkili başvuru hakkı çerçevesinde incelenmesi gerekir.

14. Anayasa'nın 40. maddesinin birinci fıkrasında Anayasa ile tanınmış hak ve özgürlükleri ihlal edilen herkesin yetkili makama geciktirilmeden başvurma imkânının sağlanmasını isteme hakkına sahip olduğu belirtilmiştir.

15. Anılan maddede güvence altına alınan etkili başvuru hakkı; temel hak ve özgürlüğünün ihlal edildiğini ileri süren herkese hakkın niteliğine uygun olarak iddialarını inceleyebileceği makul,

Esas Sayısı : 2020/70

Karar Sayısı : 2023/106

erişilebilir, ihlalin gerçekleşmesini veya sürmesini engellemeye ya da sonuçlarını ortadan kaldırmaya (yeterli giderim sağlamaya) elverişli idari ve yargısal yollara başvuruda bulunabilmesine imkân sağlamaktadır. Bunun için söz konusu başvuru yollarının hukuken var olmasının yanında uygulamada da etkili olması gereklidir (*Yusuf Ahmed Abdelazim Elsayad*, B. No: 2016/5604, 24/5/2018, §§ 60, 61; *Tahir Canan*, B. No: 2012/969, 18/9/2013, § 26; *Filiz Aka*, B. No: 2013/8365, 10/6/2015, § 39).

16. Kanun koyucunun mahkeme kararındaki eksikliklerin giderilmesi için olağan kanun yolu dışında taraflara ek karar verilmesi talebinde bulunmasına imkân tanınması, bu amaçla yeni bir hukuk yolu ihdas etmesi ve bunun şartlarını belirlemesi hususunda takdir yetkisi bulunmaktadır.

17. Anayasa'nın 40. maddesi kapsamında temel hak ve özgürlüklere yönelik ihlallerin önlenmesi ya da ortadan kaldırılması için oluşturulan başvuru yollarının etkin ve yeterli bir giderim işlevi olmalıdır. Bunun için öngörülen mekanizmanın *işleyişinin* ve *sonuçlarının* anayasal güvencelerle çatışmaması önem arz eder. Bu itibarla kuralla ihdas edilen hükmün tamamlanması kurumunun *işleyişinin* adil yargılanma hakkı güvencelerine aykırı unsurlar içermemesi, bu kapsamda verilen ek kararın da yargısal sistemde hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine aykırı, kesin hükmün dokunulmazlığını zedeleyecek *sonuçlar* doğurmaması gerekmektedir.

18. Esasen kurumun etkin ve yeterli giderim fonksiyonuna sahip olup olmadığını belirleyen bu iki unsur arasında yakın bir ilgi bulunmaktadır. Çünkü hükmün tamamlanması yargılamasında uygulanan yöntemde adil yargılanma hakkının güvencelerinin gözetilmesinin verilen ek kararın doğuracağı sonuçların hukuki güvenlik ve belirlilik ilkelerine aykırı olmamasına, kesin hükmün dokunulmazlığının zedelenmemesine katkı sunacağı açıktır. Nitekim tarafların hükmün tamamlanması yargılamasına etkin katılımının sağlanması hukuk sisteminde öngörülen güvence mekanizmalarını da işlevsel hâle getirebilecektir.

19. Hükmün tamamlanması yargılamasının *işleyişi yönünden* yapılacak anayasallık denetiminde özellikle hükmün tamamlanması talebine karşı diğer tarafa sağlanan usuli güvencelerin Anayasa'nın 36. maddesi kapsamında incelenmesini gerekli kılmaktadır. Bu bağlamda yapılacak değerlendirmede silahların eşitliği ve çelişmeli yargılama ilkelerinin dikkate alınması gerekir.

20. Anayasa'nın 36. maddesinin birinci fıkrasında "*Herkes, meşru vasıta ve yollardan faydalanmak suretiyle yargı mercileri önünde davacı veya davalı olarak iddia ve savunma ile adil yargılanma hakkına sahiptir*" denilerek adil yargılanma hakkı güvence altına alınmıştır.

21. Taraflar arasında hakkaniyete uygun bir dengenin sağlanmasını amaçlayan silahların eşitliği ilkesi, davanın taraflarının usule ilişkin haklar bakımından aynı koşullara tabi tutulması ve taraflardan birinin diğerine göre daha zayıf bir duruma düşürülmeksizin iddia ve savunmalarını makul bir şekilde mahkeme önünde dile getirme fırsatına sahip olması anlamına gelir (*Yaşasın Aslan*, B. No: 2013/1134, 16/5/2013, § 32).

22. Çelişmeli yargılama ilkesi ise taraflara dava dosyası hakkında bilgi sahibi olma ve yorum yapma hakkının tanınmasını, bu nedenle tarafların yargılamanın bütününe aktif olarak katılmasını gerektirmektedir. Bu anlamda mahkemece tarafların dinlenilmemesi, taraflara delillere karşı çıkma imkânı verilmemesi yargılama faaliyetinin hakkaniyete aykırı hâle gelmesine neden olabilecektir (*Abdullah Özen*, B. No: 2013/4424, 6/3/2014, § 21).

23. 6100 sayılı Kanun'un 306. maddesinde hükmün tamamlanması dilekçesinde ileri sürülen iddialara karşı beyan ve delil sunma imkânı sağlandığı gibi gerekli hâllerde taraflara itirazlarını sözlü olarak dile getirme fırsatının verildiği ayrıca anılan Kanun'un 305. maddesinin (1) numaralı fıkrasının ikinci cümlesi uyarınca ek kararın kanun yolu denetimine açık olduğu anlaşılmaktadır.

Dolayısıyla hükmün tamamlanması yargılamasının işleyişiyle ilgili adil yargılanma hakkı yönünden yeterli güvencelerin öngörüldüğü açıktır.

24. Hükmün tamamlanması kapsamında verilen ek kararın yargısal sistemde çelişkili sonuçlar doğurup doğurmayacağı belirlenirken hukuki güvenlik ve belirlilik ilkesi ile adil yargılanma hakkıyla da bağlantısı olan kesin hükme saygı ilkesinin dikkate alınması gerekmektedir.

25. Anayasa'nın 2. maddesinde belirtilen hukuk devleti; eylem ve işlemleri hukuka uygun, insan haklarına saygılı, bu hak ve özgürlükleri koruyup güçlendiren, her alanda adil bir hukuk düzeni kurup bunu geliştirerek sürdüren, hukuki güvenliği sağlayan, Anayasa'ya aykırı durum ve tutumlardan kaçınan, hukuk kurallarıyla kendini bağlı sayan ve yargı denetimine açık olan devlettir.

26. Hukuk devletinin temel unsurlarından biri de belirlilik ilkesidir. Bu ilkeye göre yasal düzenlemelerin hem kişiler hem de idare yönünden herhangi bir duraksamaya ve kuşkuya yer vermeyecek şekilde açık, net, anlaşılır, uygulanabilir ve nesnel olması, ayrıca kamu otoritelerinin keyfi uygulamalarına karşı koruyucu önlem içermesi gerekir. Belirlilik ilkesi, hukuksal güvenlikle bağlantılı olup kişinin kanundan belirli bir kesinlik içinde hangi somut eylem ve olguya hangi hukuksal yaptırımın veya sonucun bağlandığını, bunların idareye hangi müdahale yetkisini verdiğini bilmesini zorunlu kılmaktadır. Kişi ancak bu durumda kendisine düşen yükümlülükleri öngörebilir ve davranışlarını ayarlayabilir. Hukuki güvenlik ilkesi hukuk normlarının öngörülebilir olmasını, bireylerin tüm eylem ve işlemlerinde devlete güven duyabilmesini, devletin de yasal düzenlemelerinde bu güven duygusunu zedeleyici yöntemlerden kaçınmasını gerekli kılar (AYM, E.2020/80, K.2021/34, 29/4/2021, § 25; E.2015/41, K.2017/98, 4/5/2017, §§ 153, 154).

27. Belirlilik ilkesi yalnızca yasal belirliliği değil daha geniş anlamda hukuki belirliliği de ifade etmektedir. Hukuki belirlilik ilkesinde asıl olan, bir hukuk normunun uygulanmasıyla ortaya çıkacak sonuçların o hukuk düzeninde öngörülebilir olmasıdır. Yasal düzenlemeye dayanılarak erişilebilir, bilinebilir ve öngörülebilir olması koşuluyla yargısal içtihatlar ile de hukuki belirlilik sağlanabilir. Asıl olan, muhtemel muhataplarının mevcut şartlar altında belirli bir işlemin ne tür sonuçlar doğurabileceğini öngörmelerini mümkün kılacak bir normun varlığıdır (AYM, E.2018/123, K.2022/138, 9/11/2022, § 63).

28. Kesin hükme saygı (*res judicata*) ilkesi ise yürürlükteki kurallara göre çözümlenen bir konunun ilgililer arasında -kanunun öngördüğü *iade-i muhakeme* gibi ayırık durumlar dışında- yeniden dava konusu edilmemesini sağlar (AYM, E.1988/36, K.1989/24, 2/6/1989). Kesin hükme saygı ve kesin hükmün bağlayıcı olması, hükmü veren mahkeme de dâhil diğer bütün mahkemelerin ve diğer ilgili kurumların bu kararla bağlı olması anlamına gelir (*Alba İnşaat Tic. Ltd. Şti.*, B. No: 2013/1313, 26/2/2015, §§ 53, 54; *Arman Mazman*, B. No: 2013/1752, 26/6/2014, § 65).

29. Adil yargılanma hakkı ile bağlantılı olan kesin hükme saygı ilkesi, kesinleşmiş bir mahkeme hükmüyle bireylere tanınan statüye (hak ve borçlara) hukuk düzenince istisnai durumlar dışında müdahale edilmemesini gerekli kılar. Bunun sonucu olarak mahkemeler aynı konuda aynı dava sebebine dayanarak aynı taraflar hakkında verilmiş olan hüküm ile bağlıdır. Mevzuatta öngörülen istisnalar dışında kesin hükmün dokunulmazlığına yapılan müdahalelerle bağlayıcı olan kesin hükmün zarar gören taraflardan birisi açısından işlevsiz duruma getirilmesi hâlinde adil yargılanma hakkının sağladığı güvencelerin de bir anlamı kalmayacaktır (*Mustafa Altın [GK]*, B. No: 2018/10018, 27/10/2021, § 63; *Alba İnşaat Tic. Ltd. Şti.*, §§ 53, 54).

30. Hukuk sisteminde, nihai mahkeme kararlarını taraflardan birinin aleyhine sonuç doğuracak şekilde uygulanamaz hâle getiren düzenleme ve uygulamaların bulunması veya mahkeme kararlarının icrasının herhangi bir şekilde engellenmesi hâllerinde de adil yargılanma hakkı anlamını yitirecektir (*Mustafa Ekşi*, B. No: 2014/7711, 24/1/2018, § 27).

31. Anayasa'nın 141. maddesinin üçüncü fıkrasında ise “*Bütün mahkemelerin her türlü kararları gerekçeli olarak yazılır.*” denilerek mahkeme kararlarında gerekçe gösterme yükümlülüğü öngörülmüştür. Hükmün tamamlanması kapsamında verilen ek kararın ilk kararla çelişkili olmamasının hukuki güvenlik ve belirlilik ilkeleri ile adil yargılanma hakkı bağlamında kuralda öngörülen başvuru yolunun etkinliğinin sağlanması açısından önemli bir işlevi bulunmaktadır. Zira kişiler ancak çelişki içermeyen, ileri sürülen esaslı iddiaların açık ve net bir şekilde karşılandığı gerekçeli karar vasıtasıyla hukuk kurallarının somut olaya uygulanmasında öngörülebilir sonuçlarla karşılaşp karşılaşmadıklarını değerlendirebilir. Aynı davada yargı mercilerinin maddi vakıaların yorumlanmasında aynı anda farklı sonuçlara ulaşmasına yol açabilecek uygulamalar, çelişkili gerekçelerin ortaya çıkmasına neden olabilir. Bu durum ise hukuki güvenlik ve belirlilik ilkesi ile adil yargılanma hakkını ihlal ederek hükmün tamamlanması kurumunun etkin ve yeterli olma işlevini ortadan kaldırabilir.

32. Bu itibarla hukuk devletinde kanun koyucunun takdir yetkisini kullanırken ihdas edeceği usuli kurumla ilgili düzenlemelerin yargısal sistemde herhangi bir belirsizliğe yol açmaması, hukuki güvenliği sağlayacak ve kesin hükme saygı ilkesini gözeterek yeterli güvenceleri barındırması gerekmektedir.

33. Öncelikle hükmün tamamlanması yoluyla verilen ek karar ile ilk karara konu eksikliklerin aynı anda kanun yolu mercileri ya da kanun yolu merci ile derece mahkemesi önünde derdest olmasının istisnai durumlar dışında doğrudan hukuki bir belirsizliğe yol açacağı söylenemez. Söz konusu durumun anayasal açıdan sorun oluşturabilmesi için bu konuda verilen kararların sistemsal olarak çelişkili sonuçlara yol açması ya da çelişkili olarak verilen kararları ortadan kaldırabilecek yargısal güvence mekanizmalarının bulunmaması gerekir. Ayrıca bu tür kararların icra edilmesi durumunda zarar görenin önceki durumuna iadesinin (eski hâle getirme gibi) mümkün olmaması ve yargısal sistemin çelişkili sonuçlara müdahale etmediği durumlarda kamusal menfaatin ağır bir şekilde ihlal edilmesi de anayasal sorunlara neden olabilir.

34. Hükmün tamamlanmasıyla ilgili verilen ek karara konu olan eksiklik mahkemenin ilk kararında hükme bağlanan taleple doğrudan veya dolaylı olarak bağlantılı olabileceği gibi (ferî talepler) ilk karardan tamamen bağımsız nitelikteki (objektif dava yığılması) hususlara yönelik de olabilir. Başka bir ifadeyle ilk ve ek karara konu hususların tamamen farklı vakıa ve sebeplerden kaynaklanması ya da talep sonuçları aynı olmasa da kararların birbirleri üzerinde doğrudan etki meydana getirmesi söz konusu olabilir. Bununla birlikte ek karara konu eksiklik ilk kararda hükmedilen talep konusuyla aynı vakıa ve hukuki sebebe de dayanabilir.

35. Mahkemenin ilk kararına karşı kanun yoluna başvurmak ve hükmün tamamlanması talebinde bulunmak için farklı sürelerin öngörülmesi ve ayrıca ek kararın bağımsız olarak kanun yoluna konu edilebilmesi nedeniyle söz konusu kararların denetim ve kesinleşme süreçleri birbirinden bağımsız bir şekilde sonuçlandırılabilir. Ayrıca hakkında tamamen veya kısmen karar verilmeyen hususların ilk karara karşı yapılacak kanun yolu incelemesine ve hükmün tamamlanması talebine konu edilebilmesi de mümkündür.

36. Dolayısıyla kural kapsamında hükmün tamamlanması yoluyla özellikle ilk kararı etkileyen ya da bu kararla doğrudan veya dolaylı olarak bağlantılı olan veya aynı konu ve hukuki sebebe dayanan eksikliklerle ilgili verilen farklı ek kararın çelişkili sonuçlar doğurabileceği söylenebilir. Ancak çelişkili kararların hukuki belirlilik ve güvenliği ile kesin hükmün dokunulmazlığını etkileyip etkilemeyeceğinin belirlenmesinde yargısal sistemin bu çelişkileri önleyecek veya sona erdirecek etkin mekanizmalara sahip olması önem taşımaktadır.

37. Bununla birlikte tarafların mahkemenin ilk kararına karşı kanun yoluna ve hükmün tamamlanması yoluna başvurmaları ya da ilk ve ek karara karşı kanun yoluna başvurmaları hâlinde yapılacak inceleme yöntemiyle ilgili Kanun'da özel bir düzenleme yapılmamıştır. Ancak Kanun'un genel hükümleri ve yerleşik yargısal uygulamalarla ilk ve ek karara konu kanun yolu ve derece mahkemesindeki yargılama süreçleri arasında ilgi kurularak çelişkili kararların önüne geçilmesinin söz konusu olduğu hâllerde anayasal açıdan bu hususta kanunda özel bir düzenleme yapılması zorunluluğu bulunmamaktadır.

38. Nitekim hakkında mahkûmiyet hükmü verilmiş ve bu hükümlerle ilgili olarak istinaf veya temyiz kanun yoluna başvurulmuş olması hâlinde, Ulusal Yargı Ağı Bilişim Sistemi kayıtlarını incelemek suretiyle hükmü veren ilk derece mahkemesince de adli kontrol ve tutuklama kararı verebilmesine imkân tanıyan kurullarla ilgili olarak Anayasa Mahkemesi, adli kontrol ve tutuklama kararının hem derece mahkemesinde hem de kanun yolunda aynı anda incelemesinin çelişkili kararlara neden olmayacağını belirterek iptalleri talebini reddetmiştir (AYM, E.2020/53, K.2021/55, 14/7/2021, §§ 10-41). Dolayısıyla hükmün tamamlanması kapsamında düzenleme yapılmamasının bu hususta Kanun'un genel hükümleri çerçevesinde değerlendirme yapılmasına engel bir durum oluşturmayacağı anlaşılmaktadır.

39. 5271 sayılı Kanun'un 360. maddesinde aksine hüküm bulunmayan hâllerde, ilk derece mahkemesinde uygulanan yargılama usulünün, bölge adliye mahkemesinde de uygulanacağı belirtilmiştir. 165. maddede ise bir davada hüküm verilebilmesinin başka bir davaya yahut dava konusuyla ilgili bir hukuki ilişkinin mevcut olup olmadığına, kısmen veya tamamen bağlı olması hâlinde mahkemece o davanın sonuçlanmasına kadar yargılamanın bekletilebileceği düzenlenmiştir.

40. Anılan Kanun'un 166. maddesinin (5) numaralı fıkrası uyarınca ayrı dairelerde istinaf incelemesi yapılması gereken davaların birleştirilmesine karar verilmesi de mümkündür.

41. Mahkemenin ilk kararına karşı hükmün tamamlanması ve kanun yoluna başvurulması hâlinde kanun yolu mahkemesi tarafından hükmün tamamlanması yargılamanın bekletici mesele yapılması ya da ek kararın kesinleşmesi hâlinde kanun yolu merciinin bu kararı dikkate alarak değerlendirme yapmasına engel bir durum bulunmamaktadır. Nitekim uygulamada mahkemelerin hükmün tamamlanması talebiyle ilgili olarak karar vermemeleri, kanun yolu mercileri tarafından dosyanın iade edilme nedeni olarak görülmüştür (Yargıtay 10. Hukuk Dairesi, E.2021/10354, K.2022/2337, 22/2/2022; Konya Bölge Adliye Mahkemesi 1. Hukuk Dairesi, E.2023/211, K.2023/540, 20/3/2023).

42. Yine kanun yolu açık olan davalarda mahkemenin hükmün tamamlanmasına karar vermesi hâlinde ilk ve ek kararın her ikisine ya da birine karşı kanun yoluna başvurulması söz konusu olabilir. Bu durumda kanun yolu merciince kesinleşen ilk veya ek karar dikkate alınarak değerlendirme yapılması mümkündür. Özellikle asıl alacağa bağlı ferî nitelikteki talepler ile birbiriyle bağlantılı olan hususlar ve mahkemenin kendiliğinden hükme geçirmesi gerekli olan harç ve yargılama gideri gibi eksiklikler için verilen ek kararın kesinleşmesi hâlinde asıl alacakla ilgili ilk kararın kanun yolu incelemesinde ortadan kaldırılmasının ek karara bağlı bu taleplerin de varlığını hukuken sona erdireceği açıktır.

43. Her iki karara karşı kanun yoluna başvurulması hâlinde ise dosyaların aynı daireye gönderilmesi ya da istinaf aşamasında tek bir dairede birleştirilmesi suretiyle kanun yolu incelemelerinin birlikte yapılması veya birinin diğeri yönünden bekletici mesele yapılması mümkündür. Nitekim uygulamada farklı süreler öngörülmüş ise de ilk karara karşı kanun yolu ve hükmün tamamlanması süreçlerinin eş zamanlı yürütüldüğü hükmün tamamlanması kararına karşı yapılan kanun yolu başvurusunun da ilk kararın kanun yolu incelemesiyle birlikte değerlendirildiği

Esas Sayısı : 2020/70

Karar Sayısı : 2023/106

anlaşılmaktadır (Yargıtay 2. Hukuk Dairesi, E.2022/9925, K.2022/10705, 20/12/2022; Kayseri Bölge Adliye Mahkemesi 2. Hukuk Dairesi, E.2023/480, K.2023/469, 8/3/2023).

44. Buna karşın ilk ve ek karara karşı tarafların kanun yoluna başvurmamaları- ya da başvurulsa dahi kanun yolu merciince kesinleşen kararın dikkate alınmaması- nedeniyle veya miktar ve değer itibarıyla kararların kesin olarak verilmesi hâlinde de farklı kararların ortaya çıkması söz konusu olabilir. Bu durumda kararlar arasındaki çelişkinin giderilmesinde ilk ve ek karara konu uyumsuzluğun tarafları, konusu ve dava sebebinin aynı olması hâlinde Kanun'un 375. maddesi gereğince olağanüstü kanun yolu olan yargılamanın iadesine başvurularak ilk ya da ek kararın iptaline karar verilmesi mümkündür.

45. Ayrıca mahkemenin birbirlerini etkileyen nitelikteki kararların kesin olarak verilmesi veya kanun yolu incelemesinden geçmeden kesinleşmesi hâlinde hukuka aykırı olan ilk veya ek karar hakkında Kanun'un 363. maddesinde düzenlenen kanun yararına temyiz başvurusunda bulunularak bozma kararı verilebilir. Ancak kanun yararına temyizde verilen bozmanın, kararın hukuki sonuçlarını ortadan kaldırmasa da hukuka aykırı çelişkili kararın varlığını sona erdireceği açıktır. Bu durumda özellikle miktar ve değer itibarıyla kesin olarak verilen kararlar arasında oluşabilecek çelişki açısından kanun yararına temyizde bozulan ancak hukuki sonuçları ortadan kalkmayan karara konu taleplerin nispeten önemsiz olması nedeniyle tarafların uğrayacağı hak kayıplarının doğuracağı olumsuz etkinin kamu menfaatini ağır bir şekilde ihlal edeceği söylenemez.

46. Bunun yanı sıra ağırlıklı olarak tasarruf ve taleple bağlılık ilkesinin uygulandığı hukuk davalarında kişilerin kanun yoluna başvurmamalarının doğuracağı sonuçlara katlanması beklenir. Bu yönüyle hukuki sonuçları ortadan kaldırmasa da çelişkili kararın varlığını hukuken sona erdiren kanun yararına temyiz yolunun giderim işlevi sağlayacağı açıktır. Dolayısıyla karar ve ek karara karşı Kanun'da düzenlenen olağanüstü kanun yollarının çelişkili kararlara karşı hukuk yargılamasında etkili bir güvence sağladığı söylenebilir.

47. Ayrıca çelişkili kararların icrasıyla ilgili sorunların hukuki güvenlik ve belirlilik ile kesin hükme saygı ilkesi bağlamında yargısal sistem açısından sorun oluşturup oluşturmayacağı değerlendirilmesi gerekir. Öğretide de belirtildiği üzere ilk ve ek kararın bağımsız olarak icra takibine konu edilmeleri mümkündür. Ancak bu konuda ortaya çıkabilecek sorunların giderilmesinde icra ve iflas hukuku genel hükümleri ve yargısal uygulamaların gözetilmesi gerekir.

48. 9/6/1932 tarihli ve 2004 sayılı İcra ve İflas Kanunu'nun 40. maddesinde bir ilâmın bölge adliye mahkemesince kaldırılması veya temyizden bozulması hâlinde icra muamelelerinin olduğu yerde durdurulacağı, bir ilâm hükmünün icra edildikten sonra bölge adliye mahkemesince kaldırılması veya yeniden esas hakkında karar verilmesi ya da Yargıtayca bozulup da aleyhine icra takibi yapılmış olan kimsenin hiç veya o kadar borcu olmadığı kesin bir ilâmla tahakkuk etmesi durumunda ayrıca hükme gerek kalmaksızın icranın tamamen veya kısmen eski hâline iade edileceği düzenlenmiştir.

49. Bu itibarla hükmün tamamlanması kapsamında birbiriyle bağlantılı hususlarda ya da yargılama gideri ve vekâlet ücreti gibi eksikliklerle ilgili verilen ek kararın ilk karardan ayrı icra takibine konu edilmesi ve ilk kararın kanun yolunda bozulması hâlinde 2004 sayılı Kanun'un 40. maddesi gereğince icranın eski hâline iade edilmesinin mümkün olduğu anlaşılmaktadır. Yine kesinleşmeden icra edilemeyen ilamlara konu davalarda asıl alacağı bağlı ferî talepler ile yargılama gideri ve vekâlet ücreti gibi hususlarda verilen ek kararın öğretisi ve yargısal uygulamalarda belirtildiği üzere ilk karar kesinleşmeden icra takibine konu edilmeyeceği açıktır (Yargıtay 12. Hukuk Dairesi, E.2018/5505, K.2019/1823, 12/2/2019).

50. Öğreti ve yargısal uygulamalarda kabul edildiği üzere 2004 sayılı Kanun'da açık bir hüküm bulunmasa da 6100 sayılı Kanun'un 166. maddesinin kıyasen uygulanması suretiyle birbiriyle bağlantılı hususlarla ilgili ilk ve ek karar için başlatılan icra takiplerinin birleştirilebileceği, bu itibarla kararların birlikte infaz edilerek bu konuda ortaya çıkması muhtemel sorunların önüne geçilmesinin mümkün olduğu anlaşılmaktadır (Yargıtay 12 Hukuk Dairesi, E.2014/7935, K.2014/11274, 17/4/2014; E.2008/18288, K.2008/17514, 16/10/2008).

51. Dolayısıyla kuralın uygulanmasıyla ilgili olarak çelişkili kararların ortaya çıkmasının önlenmesi ya da ortadan kaldırılması veya bu kararların infazındaki tereddütlerin giderilmesi için 2004 ve 6100 sayılı Kanunların sistematüğinde yeterli güvencelerin bulunduğu ayrıca bu kapsamda ortaya çıkan sorunların da yargısal uygulamalarla çözülebilecek nitelikte olduğu anlaşılmıştır.

52. Buna göre yargılamada ileri sürülmesine veya kendiliğinden hükme geçirilmesi gerekli olmasına rağmen hakkında tamamen veya kısmen karar verilmeyen hususlarda mahkemenin nihai kararındaki eksikliği gidermek üzere ek karar verilmesine imkân tanıyan kuralın hukuki belirlilik ve güvenlik ilkeleri ile kesin hükme saygı ilkesine aykırı uygulamalara neden olacağı söylenemez.

53. Öte yandan mahkemenin ek karar verilmesini gerektiren hususlarda ayrı bir gerekçe sunması ilk kararda geçen vakıa ve delillerin bölünerek değerlendirilmesi suretiyle farklı bir gerekçe ortaya çıkması sonucunu doğurmaz. Bu yönüyle kuralın mahkeme kararlarının gerekçeli olmasına ilişkin anayasal ilkeye aykırı bir yönü de bulunmamaktadır.

54. Bu itibarla hukuk yargılamasında başvuru yolu olarak öngörülen, işleyiş ve sonuçları itibarıyla da anayasal güvencelerle çatışmadığı anlaşılan hükmün tamamlanması kurumunu öngören kuralla devletin kişinin maddi ve manevi varlığına yönelik müdahalelere karşı etkili ve yeterli giderim mekanizması sağlama yükümlülüğünü yerine getirmediği söylenemez

55. Açıklanan nedenlerle kural Anayasa'nın 36. ve 40. maddelerine aykırı değildir. İtirazın reddi gerekir.

Yıldız SEFERİNOĞLU bu görüşe katılmamıştır.

Kuralın Anayasa'nın 2. ve 141. maddelerine de aykırı olduğu ileri sürülmüş ise de bu bağlamda belirtilen hususların Anayasa'nın 36. ve 40. maddeleri yönünden yapılan değerlendirmeler kapsamında ele alınmış olması nedeniyle Anayasa'nın 2. ve 141. maddeleri yönünden ayrıca bir inceleme yapılmasına gerek görülmemiştir.

IV. HÜKÜM

12/1/2011 tarihli ve 6100 sayılı Hukuk Muhakemeleri Kanunu'na 22/7/2020 tarihli ve 7251 sayılı Kanun'un 27. maddesiyle eklenen 305/A maddesinin (1) numaralı fıkrasının birinci cümlesinin Anayasa'ya aykırı olmadığına ve itirazın REDDİNE, Yıldız SEFERİNOĞLU'nun karşıoyu ve OYÇOKLUĞUYLA 1/6/2023 tarihinde karar verildi.

Başkan
Zühtü ARSLAN

Başkanvekili
Hasan Tahsin GÖKCAN

Başkanvekili
Kadir ÖZKAYA

Üye
Engin YILDIRIM

Üye
Muammer TOPAL

Üye
M. Emin KUZ

Üye
Rıdvan GÜLEÇ

Üye
Recai AKYEL

Üye
Yusuf Şevki HAKYEMEZ

Üye
Yıldız SEFERİNOĞLU

Üye
Selahaddin MENTEŞ

Üye
Basri BAĞCI

Üye
İrfan FİDAN

Üye
Muhterem İNCE

KARŞIOY GEREKÇESİ

İtiraz konusu kuralla yargılamada ileri sürülmesine veya kendiliğinden hükme geçirilmesi gerekli olmasına rağmen hakkında tamamen veya kısmen karar verilmeyen hususlarla ilgili ek karar verilerek mahkemenin nihai kararındaki eksikliğin giderilmesine imkân tanındığı anlaşılmaktadır.

Çoğunluk; kanun koyucunun mahkeme kararındaki eksikliklerin giderilmesi için olağan kanun yolu dışında taraflara ek karar verilmesi talebinde bulunmasına imkân tanınmasının takdir yetkisi kapsamında bulunduğunu belirtmiş, ayrıca iki farklı yargı merci tarafından çelişkili kararlar verilmesini önleyecek güvencelerin kanunda yeterince yer aldığını kabul etmiş ve kuralın Anayasa'nın 36. ve 40. maddelerine aykırı olmadığı sonucuna ulaşmıştır.

Çoğunluğun bu görüşüne katılmak mümkün olmamıştır. Çoğunluk kararında da işaret edildiği üzere, hükmün tamamlanması kanun yoluna başvurulması, bazı durumlarda aynı uyumsuzluğun iki farklı yargı merci önünde derdest olmasına ve aynı uyumsuzlukla ilgili olarak iki farklı karar verilmesine sebebiyet verebilmektedir. Örneğin davanın konularından biri hakkında ilk derece mahkemesince hüküm kurulmasının unutulduğu durumlarda ilgili tarafın "hüküm kurulmaması" nedeniyle hem istinaf yoluna hem de hükmün tamamlanması yoluna müracaat etmesi mümkündür. Böyle bir durumda davanın hakkında hüküm kurulması unutilan kısmı iki ayrı yargı merci önünde derdest hale gelmekte ve iki yargı merciinin birbirinden haberli veya habersiz farklı karar verme olasılığı ortaya çıkmaktadır.

Esas Sayısı : 2020/70

Karar Sayısı : 2023/106

Çoğunluk kararında aynı konunun hem ilk derece mahkemesince hem de istinaf merciince karara bağlanmasını önleyen mekanizmaların bulunduğu belirtilmiş ise de çoğunluk kararında sözü edilen mekanizmalar aynı konunun iki farklı mahkeme tarafından ayrı ayrı karara bağlanmasını kesin olarak önlememektedir. Aynı uyumsuzluğun iki farklı mahkemece karara bağlanması hukuk güvenliği ilkesini, dolayısıyla adil yargılanma hakkını zedelemektedir.

Bu nedenle çoğunluk kararına katılmıyor ve kuralın iptali gerektiğini düşünüyorum.

Üye

Yıldız
SEFERİNOĞLU